

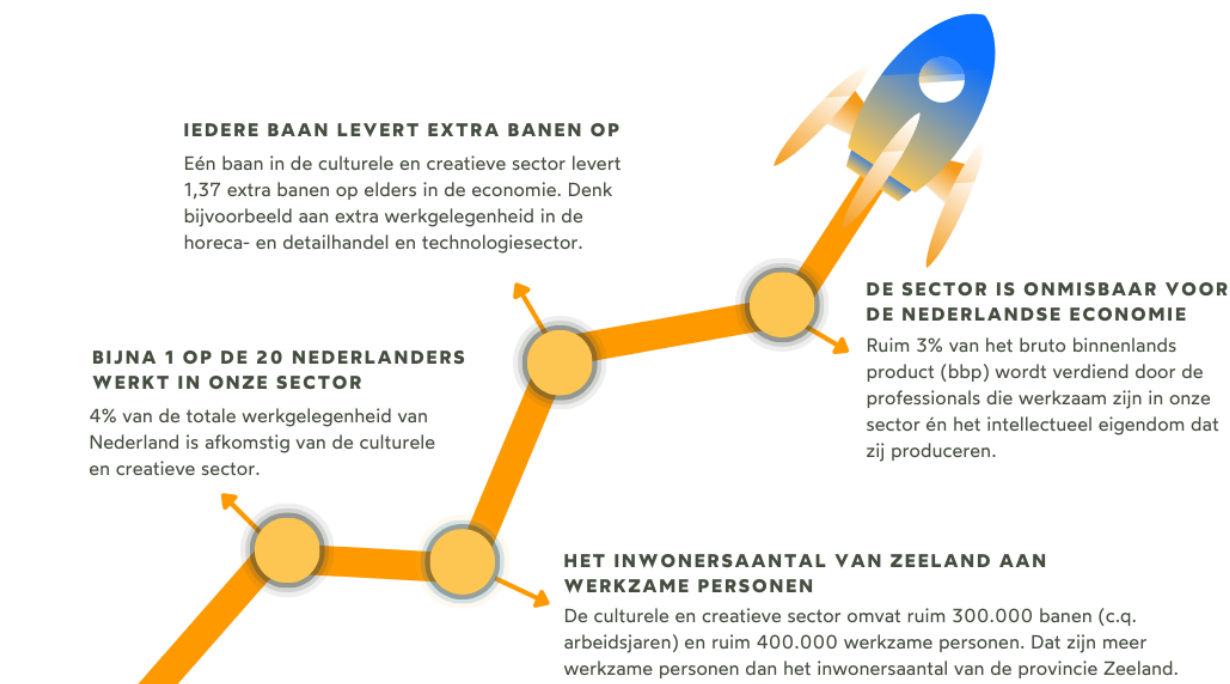
11 september, 2024

Zzp'ers in de culturele en creatieve sector: existentiële zorgen over verplichte AOV, bestaanszekerheid en verdienvermogen

Geachte commissie Sociale Zaken & Werkgelegenheid,

Beste Tweede Kamerleden, beleidsadviseurs en persoonlijk medewerkers,

De culturele en creatieve sector draagt significant bij aan de Nederlandse werkgelegenheid, welvaart én welzijn. De drijvende kracht hierachter zijn de zelfstandigen zonder personeel (hierna: zzp'ers) die in de sector werken. Ruim de helft van de werkenden in de culturele en creatieve sector zijn zzp'er.¹ De arbeidsmarktpositie van deze professionals is echter 'zwak', zo concludeerde de Sociaal-Economische Raad (SER) eerder in het rapport 'Passie Gewaardeerd'.² Veel zzp'ers kennen een onzeker inkomen en zijn afhankelijk van enkele grote opdrachtgevers. Werknemers hebben vaak een flexibel contract. Bovendien hebben zzp'ers moeten interen op hun pensioenen of spaartegoeden vanwege de coronacrisis. Deze professionals zijn echter **onmisbaar voor de economie**.³

¹ CBS (2021), <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2021/monitor-kunstenaars-en-andere-werkenden-met-een-creatief-beroep-2021/5-arbeidskenmerken>

² SER (2017), Passie Gewaardeerd: <https://www.ser.nl/nl/publicaties/passie-gewaardeerd>

³ Dialogic (2023), *Onderzoek naar multipliereffecten en pay-off effecten in de culturele en creatieve sector*, p. 15-25: <https://open.overheid.nl/documenten/rnl-5662c2494350cfb940efef560949e978b77483d1/pdf>

Ruim 4% van de werkgelegenheid van Nederland is afkomstig van de culturele en creatieve sector. Onze sector bestaat uit ruim 300.000 banen (c.q. arbeidsjaren) en ruim 400.000 werkzame personen. Elke baan in de kunst en cultuur genereert 1,37 extra banen in de bredere economie.⁴ Het werk van de professionals in de sector is verantwoordelijk voor circa 3% van het bruto binnenlands product.

De Creatieve Coalitie vertegenwoordigt als koepelvereniging de belangen van deze professionals. Onder onze aangeslotenen bevinden zich beroepsorganisaties zoals ACT Acteursbelangen (acteurs), Auteursbond (schrijvers), BAM! Popauteurs (artiesten), DuPho (fotografen), Dutch Directors Guild (regisseurs) en de VPT (technici). Ook de grootste vakbond in onze sector, de Kunstenbond, is aangesloten bij De Creatieve Coalitie (hierna: de Coalitie).

Grote zorgen over verplichte AOV

Eén van de hoofdpijndossiers voor de zzp'ers in de culturele en creatieve sector is het wetsvoorstel Basisverzekering Arbeidsongeschiktheid Zelfstandigen (BAZ). Dit wetsvoorstel kan op **onvoldoende steun** rekenen van zzp'ers. Zzp'ers geven aan dat zij keuzevrijheid missen in de basisverzekering. Onder een enquête onder 1.275 zzp'ers geeft bijvoorbeeld 63% van de respondenten aan een kortere of langere wachttijd te willen dan 52 weken, alvorens zij aanspraak kunnen maken op een arbeidsongeschiktheidsuitkering.⁵ Slechts 29% van de respondenten is tevreden met de huidige wachttijd, 11% geeft aan (nog) geen voorkeur te hebben.

Ook op andere aspecten van het wetsvoorstel reageren zzp'ers uit de culturele en creatieve sector kritisch. Zo geeft 53% van de zzp'ers aan zich te willen verzekeren tegen een minder strenge definitie van arbeidsongeschiktheid dan in het huidige wetsvoorstel is opgenomen (algemeen geaccepteerde arbeid) en vindt 52% van de zzp'ers dat er een uitzondering zou moeten gelden op de verplichting in het geval van een 'laag inkomen'. De hoogte van de premie is een grote zorg onder zzp'ers in de culturele en creatieve sector. Slechts 17% vindt dat er geen enkele uitzondering zou moeten bestaan.

De Coalitie deelt het uitgangspunt dat werkende zelfstandigen adequaat beschermd moeten zijn tegen arbeidsongeschiktheid. Een voorziening vanuit de overheid, waaraan zelfstandigen zich niet volledig aan kunnen onttrekken, is noodzakelijk. De meeste zzp'ers hebben immers geen verzekering of broodfonds. Het niet treffen, of het niet kunnen treffen, van een adequate voorziening bij langdurige arbeidsongeschiktheid brengt allesomvattende en onomkeerbare risico's met zich mee. Desalniettemin acht de Coalitie dit wetsvoorstel als inadequaat.

Het wetsvoorstel is voor kapitaalarme zzp'ers ontoegankelijk en voor meer kapitaalkrachtige zzp'ers ontoereikend. Het gebrek aan keuzevrijheid met betrekking tot de basisverzekering zal ertoe leiden dat kapitaalkrachtige zzp'ers beter af zijn bij een private verzekeraar, terwijl kapitaalarme zzp'ers weinig meerwaarde zien ten opzichte van onverzekerd blijven.

⁴ Dialogic (2023), *Onderzoek naar multipliereffecten en pay-off effecten in de culturele en creatieve sector*, p. 15-25: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-5662c2494350cfb940efef560949e978b77483d1/pdf>

⁵ De Creatieve Coalitie (2024), <https://www.decreatievecoalitie.nl/nieuws/twee-op-de-drie-zzpers-willen-alternatieve-wachttijd-aov>

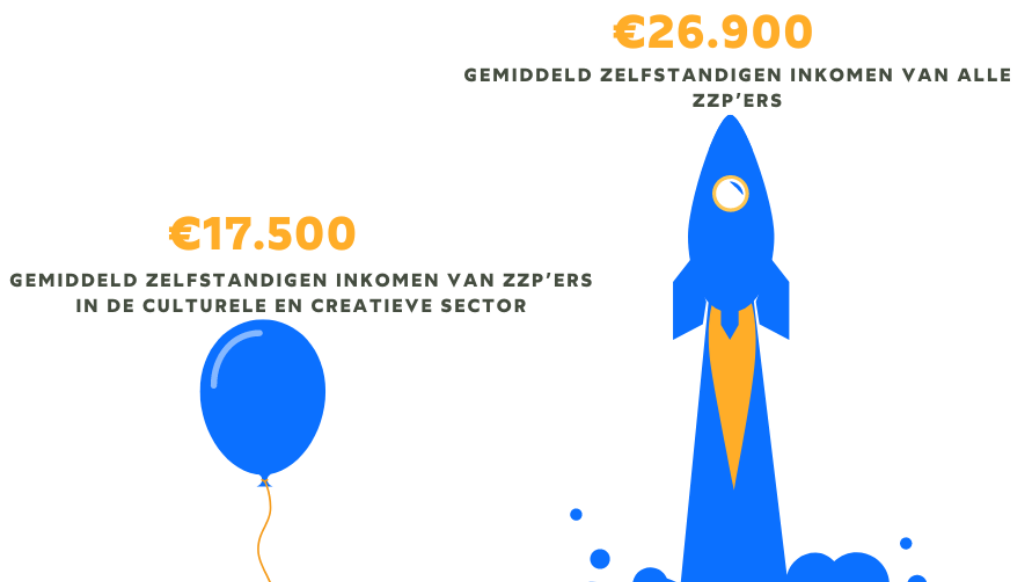
De Coalitie adviseert dan ook stellig om het huidige wetsvoorstel niet door te voeren. Voor meer informatie over de appreciatie van zzp'ers uit de culturele en creatieve sector op het wetsvoorstel, verwijzen wij u graag naar onze [uitgebreide reactie op de internetconsultatie](#).

Grote zorgen over bestaanszekerheid

De arbeidsmarkt van de culturele en creatieve sector behoort tot de meest geflexibiliseerde arbeidsmarkt van Nederland. Inmiddels is circa één op de vijf zzp'ers in Nederland werkzaam in onze sector.⁶ Het hoge aandeel zzp'ers en flexwerkers komt deels door de aard van de beroepspraktijk. Zo laat het beroep van beeldend kunstenaar zich doorgaans niet vatten door een loondienstverband. Tegelijkertijd is er geen land in de Europese Unie met zo veel zzp'ers in de culturele en creatieve sector als in Nederland.⁷

Het hoge aandeel zzp'ers brengt de nodige problematiek met zich mee. Zo is het inkomen van veel zzp'ers onvoldoende om een arbeidsongeschiktheidsverzekering af te sluiten, een pensioenvoorziening te regelen en de eigen beroepsprofessie te blijven ontwikkelen. De middelen die het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap beschikbaar stelt aan Platform ACCT om het ondernemerschap te stimuleren, zijn dan ook onmisbaar voor zzp'ers in de sector. Het gemiddelde inkomen van zzp'ers in de culturele en creatieve sector bedraagt €17.500 per jaar.⁸ Voor alle zzp'ers in Nederland bedraagt dit gemiddeld €26.900 per jaar (+53%).

Zzp'ers in onze sector geven hun inkomen een rapportcijfer van een 6,1.⁹

⁶ HTH Research (2023), *De arbeidsmarktpositie van zzp'ers in de culturele en creatieve sector*, p. 8: <https://static1.squarespace.com/static/630df44af262ae22e98b13fb/t/65ab148730873f4cf2eff9f3/1705710729668/De+Creatieve+Coalitie++Een+verkenning+van+bestaande+cijfers+en+overzicht+van+witte+vlekken.+Eindrapport+dec2023.pdf>

⁷ De Creatieve Coalitie (2023), <https://www.decreatievecoalitie.nl/europese-vergelijking-nederland-veelal-slechter>

⁸ De Creatieve Coalitie (2024), <https://www.decreatievecoalitie.nl/nieuws/onderzoek-wat-we-niet-weten-over-de-culturele-en-creatieve-sector>

⁹ De Creatieve Coalitie (2024), <https://www.decreatievecoalitie.nl/nieuws/peiling-zzpers-werknemers-zwaar-getroffen-btw-verhoging>

Schijnzelfstandigheid en VBAR

Het wetsvoorstel 'Verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden' (VBAR) kan een wezenlijke impact hebben op de beroepspraktijk van zzp'ers in de culturele en creatieve sector. Niet op de laatste plaats omdat het merendeel van de arbeidsmarkt bestaat uit zzp'ers. Hoewel De Coalitie van mening is dat deze nieuwe wetgeving kán bijdragen aan een gezondere arbeidsmarkt, bestaan er grote zorgen hoe de wet in de praktijk uitpakt. De Coalitie pleit daarom voor een impacttoets voorafgaand aan het invoeren van de wet.

In de culturele en creatieve sector bestaan twee problemen die een relatie hebben tot deze wet: het gebrek aan Fair Pay (lees: onderbetaling) en een gebrek aan continuïteit en zekerheid van werk. Het risico voor het leveren van flexibele arbeid vertaalt zich onvoldoende terug in de tarieven. Het invoeren van een minimum zzp-tarief draagt bij aan het eerste en kan op brede steun rekenen binnen De Coalitie. Het gebrek aan continuïteit en zekerheid van werk kan echter louter worden aangepakt door het maken van fundamentele sectorale keuzes.

Onze sector kenmerkt zich door de kleinschaligheid van organisaties, onderfinanciering, gebrek aan structurele financiering en veel werkenden die een zogenaemde hybride praktijk hanteren (combinatie zzp én loondienst). Niet voor niets is de gemiddelde omvang van bedrijven in onze sector extreem klein met gemiddeld 1,8 banen tegen 5 banen gemiddeld bij andere sectoren.

De VBAR roept veel vragen op onder zzp'ers in onze sector. Voor meer informatie over de appreciatie van zzp'ers uit de culturele en creatieve sector op het wetsvoorstel, verwijzen wij u graag wederom naar onze [uitgebreide reactie op de internetconsultatie](#).

Existentiële zorgen over verdienvermogen

Ondanks dat één op de vijf zzp'ers werkzaam is in de culturele en creatieve sector, worden de noden van zzp'ers in onze sector onvoldoende gehoord binnen de 'traditionele' overlegtafels van het arbeidsmarktbeleid en het ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid. Dit terwijl zzp'ers in onze sector zich over een veelvoud aan onderwerpen existentiële zorgen maken in relatie tot het eigen verdienvermogen. Zo staat het verdienvermogen van de zzp'ers in onze sector onder grote druk vanwege de mogelijke verhoging van het **btw-tarief** en de **opkomst van AI**.

Het verhogen van het btw-tarief van 9% naar 21% raakt het verdienvermogen van zzp'ers vanwege drie redenen:

- Diensten en producten die zij aan consumenten leveren worden hoger belast. Denk aan het inhuren van een fotograaf om een bruiloftsreportage te leveren, het inhuren van een muzikant of DJ voor evenementen of het aankopen van een schilderij;
- Diensten en producten die zij aan organisaties leveren die géén btw kunnen aftrekken, worden hoger belast. Juist in de culturele en creatieve sector zijn veel verenigingen en stichtingen actief die geen recht hebben op btw-aftrek. Het inhuren van een dirigent door het lokale koor wordt daardoor fiks duurder alsmede muzikale begeleiding in een verzorgingstehuis;

- Consumenten zullen minder culturele en creatieve goederen en diensten afnemen, waardoor de markt zal afnemen. Uit onderzoek blijkt dat de voorgenomen kabinetsmaatregelen een afname zal betekenen van 9 tot 12 procent.¹⁰

Ook het speelveld tussen culturele instellingen en grote bedrijven versus zzp'ers, is fundamenteel ongelijk. Dit is extra urgent vanwege de opkomst van generatieve AI. Nu al wordt AI grootschalig ingezet door big tech om menselijke creativiteit en vakmanschap te vervangen. Dit terwijl menselijke creativiteit en vakmanschap een voedingsbron is voor AI. Zeggenschap van makers in onze sector is daarom onmisbaar in het gesprek over de maatschappelijk gewenste uitrol van generatieve AI. Volgens voorspellingen zal de AI-markt in 2030 een economische omvang bereiken van 750 miljard euro.¹¹

Overheid en Tweede Kamer aan zet

Wij roepen u de regering en commissie op om;

- In gesprek te treden met zzp'ers uit de culturele en creatieve sector vanwege de existentiële zorgen over ons verdienvermogen, onze omvang, de eigenzinnige aard van onze beroepspraktijk en de gevolgen van het voorgenomen beleid op de zzp'ers in onze sector;
- Een impacttoets te verrichten om in kaart te brengen wat de gevolgen zijn van verschillende (voorgenomen) beleidsmaatregelen op het verdienvermogen van zzp'ers in de culturele en creatieve sector;
- Af te zien van de voorgenomen verhoging van het btw-tarief.

Vanzelfsprekend zijn wij bereid om toelichting te geven op bijgaande inbreng en met u in gesprek te treden.

Met vriendelijke groeten,

Thomas Drissen
Directeur De Creatieve Coalitie

Peter van den Bunder
Belangenbehartiger Kunstenbond

¹⁰ NOS (2024), <https://nos.nl/artikel/2536689-kunstsector-vreest-kaalslag-alle-cultuurinkomsten-geraakt-door-kabinetsplannen>

¹¹ Statista (2024), <https://www.statista.com/forecasts/1474143/global-ai-market-size>